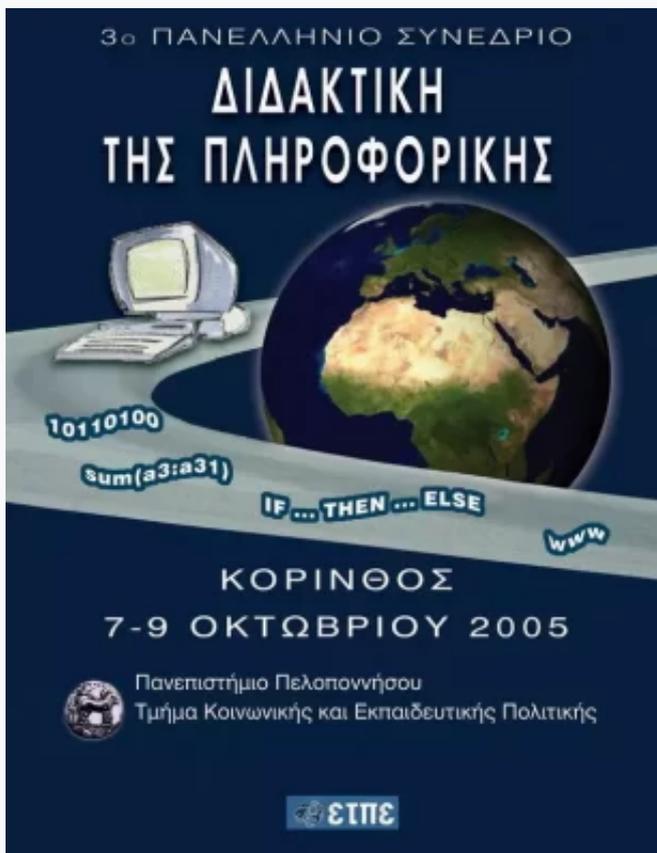

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2005)

3ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Διδακτική της Πληροφορικής»

Η Σχέση Ελλήνων Μαθητών Λυκείου με τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών: Τάσεις και Ψηφιακά Χάσματα

Κώστας Δημόπουλος

Βιβλιογραφική αναφορά:

Δημόπουλος Κ. (2026). Η Σχέση Ελλήνων Μαθητών Λυκείου με τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών: Τάσεις και Ψηφιακά Χάσματα. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 198–205. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/8708>

Η Σχέση Ελλήνων Μαθητών Λυκείου με τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών: Τάσεις και Ψηφιακά Χάσματα

Κώστας Δημόπουλος

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
dimop@uop.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος της εργασίας είναι η διερεύνηση της σχέσης των ελλήνων μαθητών Λυκείου με τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και η ανίχνευση πιθανών ψηφιακών χασμάτων ανάμεσα στις τάξεις τους, περίπου μιάμιση δεκαετία μετά από τη έναρξη διάχυσης των σχετικών τεχνολογιών στην ελληνική κοινωνία αλλά και τις πρώτες συστηματικές προσπάθειες ένταξής τους στο εκπαιδευτικό σύστημα. Ειδικότερα μελετήθηκαν στάσεις (ενδιαφέρον και αποδιδόμενη σημασία στις ΤΠΕ ως εφόδιο για ένταξη στην Αγορά Εργασίας) και πρακτικές (συχνότητα πρόσβασης στο Διαδίκτυο, εύρος και λόγοι χρήσης των σχετικών τεχνολογιών και εφαρμογών) καθώς και ο τρόπος με τον οποίο τόσο οι στάσεις όσο και οι πρακτικές αυτές συσχετίζονται αλλά και διαφοροποιούνται ανάλογα με το φύλο, την κοινωνικο-οικονομική προέλευση και την περιοχή κατοικίας των μαθητών. Η μελέτη στηρίχθηκε σε δεδομένα που συλλέχθηκαν με βάση ερωτηματολόγιο το οποίο διανεμήθηκε σε διακόσιους δεκατέσσερις μαθητές από ένδεκα τυχαία επιλεγμένα Λύκεια. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν πεδία όπου υπάρχει ανάγκη περαιτέρω προσπαθειών για την αποτελεσματικότερη διάχυση των ΤΠΕ.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Μαθητές Λυκείου, ΤΠΕ, Ψηφιακά χάσματα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (εφεξής ΤΠΕ) έχουν αρχίσει να αναπτύσσονται με διαρκώς εντεινόμενη δυναμική, ήδη από τις αρχές τις δεκαετίας του '90, επηρεάζοντας τη λειτουργία μιας σειράς πεδίων (εκπαίδευση, ψυχαγωγία, οικονομία, κλπ). Χαρακτηριστικό παράδειγμα της γρήγορης εξάπλωσης των τεχνολογιών αυτού του είδους αποτελεί η περίπτωση του Διαδικτύου. Έτσι, ενώ στην περίπτωση της τηλεόρασης που είναι το μέσο με τον αμέσως ταχύτερο ρυθμό διεξόδου, χρειάστηκαν δεκατρία χρόνια για να φθάσει να έχει πενήντα εκατομμύρια χρήστες, στην περίπτωση του Διαδικτύου χρειάστηκαν μόλις τέσσερα χρόνια για να επιτευχθεί ο ίδιος αριθμός χρηστών (Livingstone & Bovill 2001).

Ειδικότερα στην Ελλάδα οι ΤΠΕ φαίνεται αυτή τη στιγμή να βρίσκονται σε ένα επίπεδο διάχυσής τους όπου είναι οριακά πίσω ή έχουν σε ορισμένες περιπτώσεις

ξεπεράσει το φράγμα εκείνου του ποσοστού των χρηστών (γύρω στο 25% του πληθυσμού) όπου σύμφωνα με όλα τα σχετικά μοντέλα διάχυσης απαιτείται ώστε η εξάπλωσή τους να καταστεί μια σχετικά αυτοτροφοδοτούμενη διαδικασία (Ειδική Γραμματεία για την Κοινωνία της Πληροφορίας 2002, Rogers 1995).

Η διάχυση ωστόσο των ΤΠΕ δεν είναι μια διαδικασία η οποία εξαντλείται, σε μια μηχανιστικού και ντετερμινιστικού τύπου υιοθέτηση των τεχνολογιών αυτών από διάφορα στρώματα του πληθυσμού σε κοινωνικό κενό. Αντίθετα πρόκειται για μια διαδικασία η οποία εξελίσσεται στο πλαίσιο των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του κάθε κοινωνικού σχηματισμού, σύμφωνα με την οποία οι εν λόγω τεχνολογίες και τα χαρακτηριστικά τους «συντονίζονται» ή όχι (στην περίπτωση της μη εκτενούς διάχυσης) με τα κυρίαρχα στοιχεία κοινωνικής ταυτότητας των ατόμων (Edwards 1995, Flichy 1995).

Κατά συνέπεια η διάχυση και η κοινωνική αποδοχή των ΤΠΕ θα πρέπει μάλλον να αντιμετωπιστούν ως δυναμικές διαδικασίες κοινωνικής διαπραγματεύσεως κατά τις οποίες προσδοκίες, στάσεις και κοινωνικά διαμορφωμένες πρακτικές των ατόμων προβάλλονται στη λειτουργία και τα χαρακτηριστικά των συγκεκριμένων τεχνολογιών, οι οποίες επομένως «ανα-πλαισιώνονται» με ριζικά διαφορετικά τρόπο από την αρχική φάση εισαγωγής τους.

Με βάση λοιπόν αυτή την προσέγγιση η παρούσα εργασία επιχειρεί να διερευνήσει τη σχέση των ελλήνων μαθητών Λυκείου με τις τεχνολογίες ΤΠΕ, με υπόβαθρο τον τρόπο που κλασικά στοιχεία διαμόρφωσης της ταυτότητας του ατόμου όπως το φύλο, η κοινωνικο-οικονομική προέλευση και η περιοχή κατοικίας του επηρεάζουν τη σχέση αυτή. Με τον τρόπο αυτό αναμένεται να προκύψουν τα αντίστοιχα ψηφιακά χάσματα αλλά και τα πεδία στα οποία υπάρχει ανάγκη ανάληψης περαιτέρω δράσεων για την ευρύτερη υιοθέτηση των ΤΠΕ, ανάμεσα στις τάξεις των μαθητών.

Το χρονικό διάστημα που έχει διαρρέσει από τις αρχές της δεκαετίας του ενενήντα, οπότε τοποθετείται η διαδικασία μαζικής εισαγωγής τους στην ελληνική κοινωνία, αλλά και οι πρώτες συστηματικές προσπάθειες ένταξής τους στο εκπαιδευτικό σύστημα των ΤΠΕ (Vanouaki 2001), αλλά και το γεγονός ότι οι μαθητές Λυκείου αποτελούν μία από τις πρωτοποριακές ομάδες του πληθυσμού ως προς την υιοθέτηση των τεχνολογιών αυτών (Ειδική Γραμματεία για την Κοινωνία της Πληροφορίας, 2002), αποτελούν αρκετά πρόσφορες αρχικές συνθήκες ώστε να αρχίσει κανείς να μελετάει τη διαδικασία της κοινωνικής τους αφομοίωσης.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η σχέση των μαθητών Λυκείου με τις ΤΠΕ διερευνήθηκε με βάση ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο αυτό συμπληρώθηκε παρουσία ερευνητή κατά το διάστημα Φεβρουαρίου-Μαρτίου του 2003 από διακόσιους δεκατέσσερις μαθητές (46.7% αγόρια και 53.3% κορίτσια, 21.5% χαμηλής, 57.9% μεσαίας και 20.6% υψηλής κοινωνικο-οικονομικής προέλευσης, 71.5% από αστικές και 28.5% από ημιαστικές και αγροτικές περιοχές. Το δείγμα των μαθητών επιλέχθηκε με τη μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας

ένδεκα Λυκείων με βάση σχετικό εθνικό κατάλογο. Από καθένα από αυτά τα ένδεκα Λύκεια επιλέχθηκε επίσης τυχαία, ένα τμήμα (τάξεις Α' Β' και Γ' Λυκείου).

Ειδικότερα ως προς τη διάσταση των στάσεων μελετήθηκε κατ' αρχήν το ενδιαφέρον των μαθητών για: α) τις εξελίξεις στον τομέα των ΤΠΕ γενικά, β) την ένταξη των τεχνολογιών αυτών στην εκπαίδευση και γ) το αντίστοιχο μάθημα της Πληροφορικής. Το ενδιαφέρον των μαθητών για τα παραπάνω θέματα διερευνήθηκε με αντίστοιχα ερωτήματα στα οποία οι μαθητές κλήθηκαν να εκφράσουν τις στάσεις τους σε μια τετραβάθμια κλίμακα Likert (με διαβαθμίσεις «Πολύ», «Αρκετό», «Λίγο» και «Καθόλου» ενδιαφέρον). Παράλληλα διερευνήθηκε η αποδιδόμενη από τους μαθητές σημασία στη γνώση των ΤΠΕ ως εφοδίου για την ανεύρεση μια καλής θέσης εργασίας στο μέλλον. Στη σχετική ερώτηση οι μαθητές κλήθηκαν να ιεραρχήσουν τη γνώση των ΤΠΕ ανάμεσα σε δώδεκα συνολικά προσόντα και ατομικά χαρακτηριστικά ως προς τη σημαντικότητά τους ως εφοδίων για την πρόσβαση στην Αγορά Εργασίας. Με βάση τις απαντήσεις τους στην ερώτηση αυτή εάν κάποιος μαθητής ιεραρχούν τη γνώση των ΤΠΕ ως ανάμεσα στα τέσσερα πρώτα σε σημασία προσόντα ή ατομικά χαρακτηριστικά, θεωρήθηκε ότι τους αποδίδουν μεγάλη σημασία, ενώ σε αντίθετη περίπτωση θεωρήθηκε ότι δεν τους αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία.

Επιπλέον ως προς τη διάσταση των πρακτικών διερευνήθηκε: α) η συχνότητα πρόσβασής των μαθητών στο Διαδίκτυο (κάθε μέρα, πολλές φορές την εβδομάδα, μία φορά την εβδομάδα, λιγότερο συχνά και ποτέ), β) ο αριθμός και είδος εφαρμογών που οι μαθητές γνωρίζουν να χειρίζονται ανάμεσα στις επιλογές Η/Υ, κονσόλα ηλεκτρονικών παιχνιδιών, cd-rom, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και πλοήγηση στο Διαδίκτυο, γ) ο χώρος συχνότερης πρόσβασης στο Διαδίκτυο (σπίτι, σχολείο, σπίτια φίλων, δημόσιοι χώροι) και δ) οι κυρίως λόγοι της χρήσης των ΤΠΕ (ψυχαγωγικοί, εκπαιδευτικοί, επικοινωνίας).

Τέλος το ερωτηματολόγιο περιείχε ερωτήσεις που αφορούν στοιχεία ταυτότητας των μαθητών όπως το φύλο, η κοινωνικο-οικονομική τους προέλευση και η περιοχή κατοικίας τους. Ειδικότερα ως προς την κοινωνικο-οικονομική τους προέλευση οι μαθητές χωρίστηκαν σε τρεις κατηγορίες (χαμηλής, μεσαίας και υψηλής προέλευσης) με βάση το συνδυασμό των απαντήσεων τους σχετικά με το επάγγελμα, και το επίπεδο σπουδών του πατέρα και της μητέρας τους.

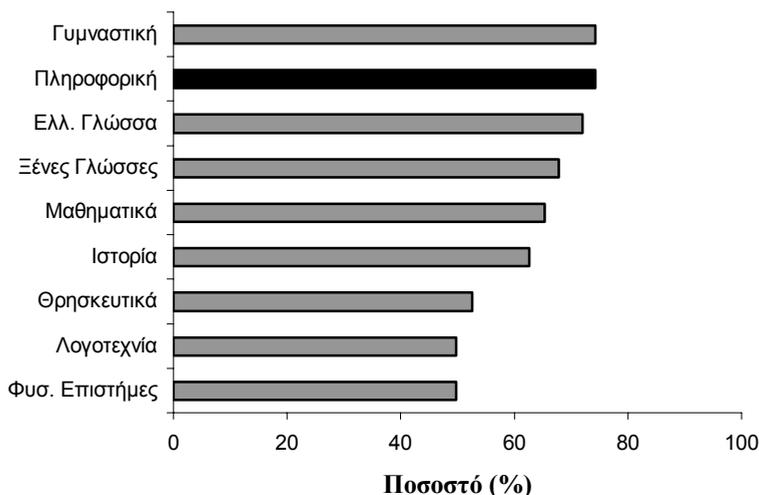
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στις δυο υποενότητες που ακολουθούν παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας πρώτα σε περιγραφικό επίπεδο και κατόπιν στο επίπεδο των συσχετίσεων ανάμεσα στις επιμέρους μεταβλητές που εξετάστηκαν.

Η γενική εικόνα

Οι μαθητές επιδεικνύουν γενικά υψηλά επίπεδα ενδιαφέροντος για τις ΤΠΕ, καθώς το 64,5% δηλώνει ότι ενδιαφέρεται πολύ ή αρκετά για τις εξελίξεις σε αυτές, ενώ αναφορικά με την εισαγωγή τους στην εκπαίδευση το αντίστοιχο ποσοστό ενδιαφέροντος φθάνει το 86,9%. Το υψηλό ενδιαφέρον των μαθητών επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι το σχετικό μάθημα της Πληροφορικής στο Λύκειο συγκεντρώνει το

πολύ ή το αρκετά μεγάλο ενδιαφέρον του 74,3%. Με βάση το ποσοστό αυτό, η Πληροφορική αξιολογείται μαζί με τη Γυμναστική (όπου συγκεντρώνει το ίδιο ποσοστό ενδιαφέροντος) ως το πιο ενδιαφέρον μάθημα ανάμεσα σε οκτώ άλλα μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος (Σχήμα 1).

Σχήμα 1: Βαθμός ενδιαφέροντος των μαθητών για διάφορα μαθήματα (μεγάλο-αρκετό ενδιαφέρον)

Ωστόσο, οι μαθητές δεν φαίνεται να αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στη γνώση των ΤΠΕ ως επαγγελματικού εφοδίου καθώς μόνο 4 στους 10 ιεραρχούν το συγκεκριμένο προσόν ως ανάμεσα στα τέσσερα πρώτα ενώ κατά μέσο όρο το ιεραρχούν ως το ένατο σπουδαιότερο ανάμεσα σε δώδεκα συνολικά προσόντα και ατομικά χαρακτηριστικά.

Επιπλέον, αναφορικά με τις πρακτικές των μαθητών βρέθηκε ότι μόνο 1 στους 3 από αυτούς έχει συχνή πρόσβαση (καθημερινά ή πολλές φορές την εβδομάδα), 1 στους 5 έχει σποραδική πρόσβαση (μια φορά την εβδομάδα), ενώ 1 στους 2 μαθητές έχει περισσότερο σπάνια ή και δεν έχει καθόλου πρόσβαση στο Διαδίκτυο (Πίνακας 1). Μάλιστα σχετικά με τους χώρους από τους οποίους έχουν συχνότερη πρόσβαση στο Διαδίκτυο, 1 στους 2 μαθητές δηλώνει το οικιακό περιβάλλον (δικό του σπίτι το 39,7% και σπίτι φίλων το 10%), περίπου 1 στους 4 διάφορους δημόσιους χώρους και ιδίως τα Internet café, και μόνο 1 περίπου στους 6 μαθητές δηλώνει το σχολείο του ως χώρο συχνότερης πρόσβασης.

Οι μαθητές σύμφωνα με δηλώσεις των ιδίων φαίνεται να έχουν σημαντική ευχέρεια στην χρήση των νέων τεχνολογιών και συγκεκριμένα κατά φθίνουσα σειρά ευχέρειας, στη χρήση Η/Υ (77,1%), του Διαδικτύου (67,1%), της κονσόλας ηλεκτρονικών

παιχνιδιών (57,5%), του cd-rom (56,5%) και τέλος του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (44,9%). Ωστόσο οι λόγοι για τους οποίους ισχυρίζονται ότι κυρίως χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες είναι για τη συντριπτική πλειονηφία ψυχαγωγικοί (6 στους 10) ενώ μόνο μια μειοψηφία επικαλείται λόγους επικοινωνίας ή ακόμα περισσότερο εκπαιδευτικούς λόγους (Πίνακας 2).

Πίνακας 1: Συχνότητα πρόσβασης των μαθητών στο Διαδίκτυο

Χρονική συχνότητα	Συχνότητα (N=214)	Ποσοστό (%)
Κάθε μέρα	23	10,7
Πολλές φορές την εβδομάδα	42	19,6
Μία φορά την εβδομάδα	40	18,7
Λιγότερο συχνά	56	26,2
Ποτέ	53	24,8

Πίνακας 2: Επικαλούμενοι από τους μαθητές λόγοι κύριας χρήσης των ΤΠΕ

Λόγος	Συχνότητα (N=192)	Ποσοστό (%)
Ψυχαγωγικοί	115	59.9
Επικοινωνίας	34	17.7
Εκπαιδευτικοί	28	14.6
Άλλοι	15	7.8

Η συσχέτιση στάσεων, πρακτικών και στοιχείων κοινωνικής ταυτότητας των μαθητών

Δεδομένου ότι όλες οι πτυχές του ενδιαφέροντος που μελετήθηκαν συσχετίζονται μεταξύ τους κατά στατιστικά σημαντικό τρόπο ($p < .05$), αποφασίστηκε η συγκρότηση μιας κοινής κλίμακας με βάση τις απαντήσεις των μαθητών και στις τρεις σχετικές ερωτήσεις (αξιοπιστία Cronbach $\alpha = 0.69$). Η αντίστοιχη μεταβλητή που συγκροτήθηκε ονομάστηκε «ενδιαφέρον για τις ΤΠΕ».

Η μεταβλητή αυτή βρέθηκε να συσχετίζεται κατά στατιστικά σημαντικό τρόπο τόσο με το φύλο ($\chi^2 = 5.0$, $p < .05$, $df = 1$), όσο και με την περιοχή κατοικίας των μαθητών ($\chi^2 = 5.0$, $p < .05$, $df = 1$). Συγκεκριμένα οι συσχετίσεις αυτές οφείλονται στο ότι τα αγόρια και οι μαθητές από τις αγροτικές και ημιαστικές περιοχές τείνουν να επιδεικνύουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τις ΤΠΕ από ό,τι τα κορίτσια και οι μαθητές από αστικές περιοχές. Ωστόσο οι ΤΠΕ θεωρούνται σημαντικό εφόδιο για την είσοδο στην Αγορά Εργασίας περισσότερο από τα κορίτσια από ό,τι από τα αγόρια ($\chi^2 = 7.8$, $p < .005$, $df = 1$).

Επίσης σχετικά με τις πρακτικές των μαθητών, βρέθηκε ότι το φύλο των τελευταίων έχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με το εύρος της χρήσης των ΤΠΕ (συχνότητα

πρόσβασης στο Διαδίκτυο και αριθμός εφαρμογών ΤΠΕ που γνωρίζουν να χειρίζονται), αλλά και τους λόγους της χρήσης αυτής. Συγκεκριμένα τα αγόρια φαίνεται να έχουν συχνότερη πρόσβαση στο Διαδίκτυο ($\chi^2=12.0$, $p<.001$, $df=1$) και να γνωρίζουν να χρησιμοποιούν μεγαλύτερο αριθμό εφαρμογών των ΤΠΕ ($\chi^2=31.6$, $p<.001$, $df=1$) σε σχέση με τα κορίτσια, αλλά συνήθως χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ για ψυχαγωγικούς λόγους σε αντίθεση με τα κορίτσια που τις χρησιμοποιούν περισσότερο για λόγους επικοινωνίας ή για εκπαιδευτικούς λόγους ($\chi^2=6.6$, $p<.05$, $df=2$).

Η κοινωνικο-οικονομική προέλευση των μαθητών έχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με τον αριθμό των εφαρμογών των ΤΠΕ που αυτοί γνωρίζουν να χρησιμοποιούν αλλά και με το χώρο από το οποίο κυρίως έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Οι συσχετίσεις αυτές προκύπτουν από το ότι: α) οι μαθητές από τα μεσαία και ανώτερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα είναι περισσότερο πιθανό να γνωρίζουν τη χρήση μεγαλύτερου αριθμού εφαρμογών σε σύγκριση με αυτούς από τα χαμηλότερα στρώματα ($\chi^2=31.6$, $p<.001$, $df=2$) και ότι β) για τους μαθητές μεσαίας και ανώτερης κοινωνικο-οικονομικής προέλευσης ο χώρος κύριας πρόσβασης στο Διαδίκτυο είναι ο οικιακός ενώ για τους μαθητές χαμηλότερης κοινωνικο-οικονομικής προέλευσης ο αντίστοιχος χώρος είναι το σχολείο ($\chi^2=14.8$, $p<.005$, $df=4$). Το σχολείο εξάλλου είναι ο χώρος από όπου έχουν κυρίως πρόσβαση στο Διαδίκτυο και οι μαθητές από αγροτικές και ημιαστικές περιοχές σε αντίθεση με τους μαθητές από τα αστικά κέντρα όπου δηλώνουν ότι έχουν κυρίως πρόσβαση από τον οικιακό τους χώρο ή από άλλους δημόσιους χώρους ($\chi^2=22.6$, $p<.001$, $df=2$).

Τέλος οι μόνες στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις που ανιχνεύθηκαν μεταξύ των στάσεων και των πρακτικών των μαθητών αφορούν τη σύνδεση του ενδιαφέροντος για τις ΤΠΕ με τη χρήση τους και ειδικότερα με τη συχνότητα πρόσβασης στο Διαδίκτυο ($\chi^2=15.6$, $p<.001$, $df=1$) και το πλήθος των σχετικών εφαρμογών που γνωρίζουν να χειρίζονται ($\chi^2=21.6$, $p<.001$, $df=1$).

ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την παραπάνω ανάλυση προέκυψε ότι οι έλληνες μαθητές έχουν σχετικά καλή γνώση της χρήσης και επιδεικνύουν υψηλό ενδιαφέρον για τις ΤΠΕ, τις οποίες όμως αντιμετωπίζουν περισσότερο ως οικιακά μέσα ψυχαγωγίας παρά ως εκπαιδευτικά ή μέσα επικοινωνίας. Ο περιορισμός των ΤΠΕ κυρίως στο πεδίο της ψυχαγωγίας φαίνεται άλλωστε να οδηγεί τους περισσότερους από τους μαθητές να μην θεωρούν την εξοικείωση με αυτές, ως σημαντικό εφόδιο για την ένταξή τους μελλοντικά στην Αγορά Εργασίας.

Πέρα ωστόσο από αυτή τη γενική εικόνα, φαίνεται ότι οι ΤΠΕ αναπλαισιώνονται με αρκετά διαφορετικό τρόπο από τους μαθητές ανάλογα με την κοινωνική τους τοποθέτηση. Έτσι λοιπόν ξεκινώντας από το φύλο που από όλες τις μεταβλητές που μελετήθηκαν φαίνεται να είναι εκείνη που σχετίζεται με τις μεγαλύτερες διαφοροποιήσεις, τα κορίτσια επιδεικνύουν μικρότερο βαθμό ενδιαφέροντος και χρήσης των ΤΠΕ από τα αγόρια, αλλά από την άλλη πλευρά τείνουν να θεωρούν τη γνώση τους ως σημαντικότερο εφόδιο για την είσοδό τους στη Αγορά Εργασίας και πιθανώς για το

λόγο αυτό να ενδιαφέρονται περισσότερο και για τις εκπαιδευτικές και επικοινωνιακές δυνατότητες που προσφέρουν οι εν λόγω τεχνολογίες.

Επιπλέον, η κοινωνικο-οικονομική προέλευση των μαθητών φαίνεται να παίζει ρόλο στην πρόσβαση και άρα και στην εξοικείωσή τους με τις ΤΠΕ, όχι όμως και στο τρόπο με τον οποίο αυτές χρησιμοποιούνται και εντάσσονται στην καθημερινή τους ζωή. Συγκεκριμένα, οι μαθητές από τα μεσαία και ανώτερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα έχουν κυρίως πρόσβαση στις ΤΠΕ από το σπίτι τους και γνωρίζουν να χειρίζονται μεγαλύτερο εύρος από αυτές, χωρίς όμως να διαφοροποιούν σε σύγκριση με τους μαθητές από τα χαμηλότερα στρώματα τους λόγους της χρήσης τους. Με άλλα λόγια θα λέγαμε ότι στη χρήση των ΤΠΕ από τους μαθητές, φαίνεται να παίζει μεγαλύτερο ρόλο το οικονομικό παρά το πολιτισμικό κεφάλαιο των οικογενειών τους. Τέλος, οι μαθητές από την περιφέρεια σχετίζονται με τις ΤΠΕ περισσότερο στο πλαίσιο των σχολικών τους δραστηριοτήτων ενώ παράλληλα επιδεικνύουν για αυτές μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Η εικόνα που προκύπτει με βάση τα παραπάνω ευρήματα είναι αντιπροσωπευτική της αρχικής φάσης διείσδυσης των ΤΠΕ και σε άλλες δυτικές κοινωνίες (Livingstone & Bovill 2001, Ebersole 2000, Eurobarometer 2004).

Από την παραπάνω ανάλυση, προκύπτουν ορισμένα συμπεράσματα που σηματοδοτούν την κατεύθυνση των πρωτοβουλιών που πρέπει να αναληφθούν για την αποτελεσματικότερη διάχυση και χρήση των ΤΠΕ ανάμεσα στους μαθητές. Πρώτον, διαφαίνεται η ανάγκη ευρύτερης νοηματοδότησης των ΤΠΕ πέρα από το επίπεδο της ψυχαγωγίας, μέσω της ανάδειξης των πολλαπλών δυνατοτήτων τους σε ευρύτερα πεδία εφαρμογών (εκπαίδευση, επικοινωνία, πολιτισμός, κλπ). Δεύτερον, προκύπτει η ανάγκη διάχυσης και χρήσης των ΤΠΕ και πέραν του οικιακού περιβάλλοντος, στο σχολείο αλλά και σε άλλους δημόσιους χώρους (βιβλιοθήκες, χώροι δημόσιας συνάθροισης, κλπ). Προκειμένου να καλυφθεί αυτή η ανάγκη απαιτείται η γενναία ενίσχυση των αντίστοιχων δημοσίων επενδύσεων. Τρίτον, αλλά όχι λιγότερο σημαντικό, αναδεικνύεται ο ιδιαίτερος ρόλος του σχολείου στη διάχυση και την εμπέδωση της χρήσης των ΤΠΕ στις υπο-προνομιούχες κοινωνικά ομάδες (μαθητές από τα χαμηλότερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα και την περιφέρεια).

Κατά συνέπεια μια πολιτική μείωσης των ψηφιακών χάσμάτων στην ελληνική κοινωνία πρέπει αναγκαστικά να αξιοποιήσει τον κοινωνικά αναδιανεμητικό ρόλο του εκπαιδευτικού συστήματος. Βασικό εργαλείο προς μια τέτοια κατεύθυνση θα ήταν, εκτός από την ενίσχυση των σχετικών υποδομών, και οι παρεμβάσεις στο επίπεδο των προγραμμάτων σπουδών Πληροφορικής με βασικό στόχο την ανάδειξη της ποικιλίας των εφαρμογών των νέων τεχνολογιών, γεγονός που θα καθιστούσε το σχετικό μάθημα ελκυστικότερο σε μεγαλύτερο φάσμα μαθητών. Παράλληλα πολιτικές ενίσχυσης των μαθητών από τις λιγότερο κοινωνικά προνομιούχες ομάδες όπως είναι η οικονομική τους ενίσχυση για την αγορά προϊόντων νέων τεχνολογιών ή και η ενίσχυση των ωρών διδασκαλίας του μαθήματος της Πληροφορικής σε αυτούς (ενισχυτική διδασκαλία) αναμένεται να έχουν ευεργετικά αποτελέσματα στη μείωση των ψηφιακών χάσμάτων που προκαλεί η ραγδαία εξέλιξη των ΤΠΕ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ebersole S. (2000), Uses and gratifications of the Web among students, *Journal of Computer- Mediated Communication* 6 (online)
<http://www.ascusc.org/jcmc/vol6/issue1/ebersole.html>
- Edwards P. N. (1995), in S. Jasanoff G. E. Markle, J. C. P. Petersen and T. Pinch (Eds.), *Handbook of Science and Technology Studies*, 257-285, London: Sage
- Eurobarometer 60.2 (2004), *Illegal and harmful content of the Internet, in the new Member States*, Brussels: European Commission, DG Research
- Flichy, P. (1995), *Dynamics of modern communication: the shaping and impact of new communication technologies*, London: Sage
- Livingstone S. & Bovill M. (Eds.) (2001), *Children and their changing media environment: A European comparative study*, London: Lawrence Erlbaum
- Rogers E. M. (1995), *Diffusion of innovations*, New York: The Free Press
- Vavouraki A. (2001), *Introducing computers into education: a case study of the Greek situation*, Doctoral thesis, Institute of Education, University of London
- Ειδική Γραμματεία για την Κοινωνία της Πληροφορίας (2002), *Εθνική Έρευνα για τις Νέες Τεχνολογίες και την Κοινωνία της Πληροφορίας*, Αθήνα: Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών